

Birleşik Krallık'ta Göçmen Karşıtı Protestolar: Dezenformasyon, Sosyal Medya ve Duygular - Rabia Karakaya Polat

Son bir hafta içinde Birleşik Krallık'ta, özellikle İngiltere'de, yaşanan şiddet ve kaos ortamı bir kez daha aşırı sağ partiler tarafından körüklenen göçmen karşıtlığı ve sosyal medyadaki dezenformasyon kampanyalarının risklerini ortaya çıkardı. Olayların başlangıcı 29 Temmuz günü İngiltere'nin kuzeybatısındaki sahil kasabası Southport'ta bir çocuk dans sınıfına yapılan ölümcül bıçaklı saldırıya dayanıyor. Bu trajik saldırıda en büyüğü 9 yaşında olan üç çocuk hayatını kaybetti ve on kişi de ağır yaralandı. Saldırının ardından kısa süre içinde online

mecralarda şüphelinin 2023 yılında bir tekneyle İngiltere'ye gelen bir sığınmacı olduğu yönünde spekülasyonlar yapıldı ve bu kişinin Müslüman olduğuna dair söylentiler yayıldı. Günün ilerleyen saatlerinde polis, göz altına aldığı saldırganın sığınmacı değil Cardiff doğumlu 17 yaşında bir genç olduğunu ve olayın terörle bağlantılı olmadığını açıkladı. Ancak bu açıklama internette yanlış bilgilerin yayılmasını ve protesto eylemlerinin düzenlenmesini engellemeye yetmedi. Aşırı sağ ajitatörlerin ve online dezenformasyon kampanyasının körüklediği şiddetli huzursuzluk ülkenin pek çok kentine yayıldı. Camiler saldırıya uğradı. İsyancılar sığınmacıların kaldığı otellere saldırılar düzenlendi. 29 Temmuz'daki korkunç saldırının göçmen politikası ya da müslümanlar ile hiçbir ilişkisi yoktu. Ancak yine de bu olay, neredeyse tamamı şiddete dönüşen [bir dizi protesto eylemine dönüştü](#).

Birleşik Krallık'ta 4 Temmuz'da gerçekleşen parlamento seçimleri öncesinde yazdığım [yazıda](#) seçim kampanyasında göç politikalarının rolünü ve bu konunun sadece aşırı sağ partiler tarafından değil oylarını onlara kaptırmak istemeyen iktidar partisi Muhafazakar Parti tarafından da istismar edildiğini anlatmıştım. Seçim sonucunda muhalefetteki İşçi Partisi iktidara geldi. Tartışmalı Ruanda Planı ile Birleşik Krallık'taki tüm sığınmacıları Ruanda'ya gönderme sözü veren Muhafazakar Parti büyük bir hezimete uğradı. Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden çıkış kampanyasının mimarı olan Nigel Farage'in liderliğindeki aşırı sağcı Reform UK partisi ise küçük partilerin aleyhine işleyen seçim sistemine rağmen 5 sandalye ile parlamentoya girmeyi başardı. İngiltere'nin aşırı sağ aktörleri parlamentodaki siyasi partilerden ibaret değil. Örneğin English Defence League ve karanlık bir geçmişi olan British National Party (BNP) kalıntıları bunların başında geliyor. İşte bu parçalanmış aşırı sağ, Southport'ta üç kız çocuğunun öldürülmesinin yarattığı şok ve öfkeyi istismar ederek yeniden canlanmaya çalışıyor.

Son bir haftada yaşananlar hem İngiliz toplumundaki çatlakları hem de bunların nasıl istismar edildiğini ortaya koyuyor. Olaylara katılan kalabalığın homojen bir yapıda olmadığını pek çok gazeteci ve gözlemci vurguladı. Protestocular içinde aşırı sağdan, şiddet yanlısı ırkçılar olduğu gibi göç politikalarıyla ilgili kaygılarla hareket eden ve barışçıl bir şekilde protesto etmek için orada bulunan insanlar da var. Ancak genel olarak kalabalığın çeşitliliğine rağmen insanların etrafında

toplandığı tek bir mesaj var ve bu da göçmen meselesi.

Göçün boyutu ve kontrol edilebilirliği meselesi uzun zamandır İngiltere siyasetinde önemli bir yer tutuyor. Hatta bu, ülkenin Avrupa Birliği'nden ayrılma sürecinde de en önemli konulardan birisi olmuştu. Ancak protestoları başlatan bıçaklı saldırının arkasındaki kişinin yasadışı bir göçmen ve Müslüman olduğu söylentisi açık bir yalandı. Yani mesele yasadışı göçmenlikle ilgili değil. Ancak ülkede uzun zamandır birikmeye başlayan önyargı ve öfke insanların sokaklara dökülmesi için çok fazla şeyin gerekmediğini ve bunun kolayca şiddet içeren kargaşaya dönüşebileceğini gösterdi.

Dezenformasyon, Komplo Teorileri ve Sosyal Medya

İngiltere'deki olayların başlaması ve yayılmasında sosyal medyanın önemli bir rolü oldu. Bu mecralar, olayın hemen ardından yanlış bilgilerin hızlıca yayılmasına olanak sağladı. Türkçede bu durumu ifade etmek için dezenformasyon kavramını kullanıyoruz. İngilizcede ise birbirine benzer ama yine de farklı iki kavram var. Bunlardan 'misinformation', zarar verme amacı taşımayan yanlış bilgiyi ifade ediyor. 'Disinformation' ise insanları, kuruluşları ve ülkeleri manipüle etmeyi, zarar verme niyetiyle yanlış yönlendirmeyi amaçlayan yanlış bilgiye işaret ediyor. Kavramsal olarak bu ayrımı yapsak da genelde ikisinin birbirine geçtiğini görüyoruz. Bazı kötü niyetli aktörler yanlış bilgiyi kasten yaysa da birçok kişi bu bilgilerin doğruluğunu bilmeden yayarak istemeden de olsa bu sürecin bir parçası oluyor.

Dezenformasyon kampanyalarında farklı sosyal medya platformlarının kullanılması mümkün. Ancak X'in ve onun sahibi Elon Musk'ın takındığı tutumu özel olarak incelemek gerekli. Pek çok sosyal medya platformu siyasal sorumlulukları konusunda kaçamak cevaplar verip örneğin kaynak yetersizliği gibi sebepleri bahane göstererek sorumluluktan kaçabiliyor. Oysa Elon Musk Twitter'i (şimdiki X) satın aldığından beri ifade özgürlüğü adı altında bilinçli olarak çok tartışmalı bazı çıkışlarda bulundu. İngiltere'deki olaylara ilişkin olarak da yangına körükle gidercesine X platformunda "iç savaş kaçınılmaz" şeklinde bir paylaşım da

bulundu. İngiltere'deki bazı aşırı sağ aktörlerin daha önce yasaklanmış olan ve Elon Musk yönetimi altında yeniden açılan profilleri de Southport saldırısının kimliğiyle ilgili yalanları yaymak için kullanıldı. Elon Musk, İngiliz hükümetinin şiddet içerikli paylaşımlar ve gösterilerle ilgili tedbirler alma çabası karşısında yetkililerle polemiğe girmekten kaçınmıyor. Son olarak alınan tedbirlerin Sovyetler Birliği'ni andırıldığını iddia etti.

Buna rağmen İngiltere'de X veya başka platformların kapatılması gibi bir tartışma söz konusu değil. Ülkede 2023'te kabul edilen [Online Safety Act](#) (Çevrimiçi Güvenlik Yasası) medya regülatörü Ofcom'a ihlaller nedeniyle şirketlerin küresel yıllık gelirlerinin %10'una kadar para cezası uygulama ve hatta ihlallerin tekrarlanması halinde üst düzey yöneticilere hapis cezası verme yetkisi veriyor. Ancak yasa 2025'te yürürlüğe girene kadar Ofcom'un sosyal medya şirketlerini online güvenlik ihlalleri nedeniyle cezalandırması mümkün değil. Ofcom, sosyal medya platformlarına yazdığı açık mektupta bu şirketlerin yeni yasanın yürürlüğe girmesini beklemeden şiddeti teşvik eden içeriklerle "ilgilenme sorumluluğu" olduğunu açıklamakla yetindi.

Dezenformasyon kampanyalarında sosyal medyanın rolünden bahsederken sorunun abartıldığı düşünülebilir. Ancak burada dezenformasyonun doğasıyla ilgili bir noktayı vurgulamak lazım. Yalan yanlış bilgiler ve komplo teorileri İnternette dolaşıma bir kez sokulduğunda [bunun yarattığı etkiyi engellemek çok zor](#). Örneğin göçmenlerle ilgili öfke ve endişe duyguları bu yanlış bilgiler ile harekete geçirildikten sonra işin doğrusunun ne olduğu artık önemini yitirmiş oluyor. Bu da bizi konunun bir başka boyutuna getiriyor. İnsanlar göç konusunda neden bu kadar endişeli ve öfkeli? Bu duyguları anlamadan sağlıklı ve sürdürülebilir bir göç politikası geliştirmek mümkün mü?

Göç ve Duygular: Kaygı ve Korku Karşısında Empati ve Dayanışma

Güvenlik güçleri, gazeteciler ve diğer gözlemcilerin yaptıkları açıklamalar protestolara katılanların çok çeşitli motivasyonları olduğunu gösteriyor. Bu protestolara katılan herkesin aşırı sağ destekçisi, şiddet yanlısı tehlikeli kişiler

olmadığı açık. O halde göç konusunda endişeli olan, kendilerini dışlanmış ve ikinci plana itilmiş hisseden yurttaşların kayguları nasıl giderilebilir? Öncelikle şiddeti kınamak ve şiddete bulaşan sorumluların adalete teslim edilmesini sağlamak gerçekten önemli. Nitekim İngiltere’de de öyle oldu. Eski bir başsavcı olan Başbakan Keir Starmer yaptığı sert açıklamada yasalara uymamanın sonuçlarının ağır olacağını belirtti. Hemen ertesinde şiddet eylemlerinde bulunan birçok kişi diğerlerine göz dağı verircesine [ağır denebilecek cezalara çarptırıldı](#). Keir Starmer başbakan olarak göreve geldiği 5 Temmuz’dan beri karşılaştığı bu ilk büyük yönetim krizini eski başsavcı kimliğiyle yasaları vurgulayarak ve şiddete başvuranların cezalandırılmasını sağlayarak atlatabilir. Ancak siyasetçi kimliğiyle arka planda bu protestoları tetikleyen öfke, korku ve kaygı gibi duyguları görmezden gelmesinin maliyeti çok daha büyük olabilir.

Göç politikalarını eleştiren herkesi şeytanlaştırmak onları aşırı sağ parti ve örgütlerin kucağına itmeye yarayacaktır. Yapılması gereken, göç yönetimiyle ilgili sorunlar olduğunu kabul etmek, bunların çözümü için demokratik bir tartışma ortamı sağlamak ve yoksulluk, işsizlik gibi ekonomik sorunlarla boğuşan yerel toplulukların sorunlarına iyi yönetim ile çözümler bulmak. İngiltere’de protestolara katılan insanların attıkları sloganlara baktığımızda veya neden orada oldukları sorulduğunda verdikleri cevapları incelediğimizde iki tema öne çıkıyor: *“ülkelerini kaybetme kaygısı”* (“we want our country back”) ve *“sığınmacıların kendilerinden daha iyi bir muamele gördüğüne inanmaları”* (“unfair treatment”). Buradaki ‘kayıp’, ‘adaletsizlik’, ‘kaygı’ duygularını görmezden gelmek uzun vadede sürdürülebilir göç politikaları geliştirmeyi zorlaştıracaktır. Yoksulluk, işsizlik, enflasyon gibi sorunlar karşısında göçmenleri günah keçisi yapmak ne kadar yanlış ise göç politikalarını eleştiren herkesi ırkçılıkla suçlamak da o kadar yanlış.

İngiltere’de şiddet içerikli protestolar karşısında bir araya gelerek ırkçılık karşıtı protestolar düzenleyen ve sığınma merkezlerini korumak için canlı kalkanlar oluşturan yurttaşlardan bahsetmemek haksızlık olur. Bu gruplar, göçmenlerle dayanışma içinde ırkçılık karşıtı sloganlarla sokaklara döküldü. İngiltere’nin pek çok kentine sığırayan protesto ve isyanların büyümesiyle birlikte ortaya çıkan şiddet ve düzensizlik korkularına rağmen, sonunda karşı protestocuların sayısı aşırı sağın önderlik ettiği protestoları destekleyenlerin sayısını geçti. *“Mülteciler*

hoş geldiniz” ve “*Aşırı sağı ezin*” yazılı pankartlar taşıyan bu yurttaşlar en çok da ırkçılığa dair ‘utanç’ (“shame on you”) ve göçmenlerle ‘dayanışma’ (“we will not be divided”) duygularını vurguladı.

İngiltere’de yaşanan bu olaylar bir kez daha gösterdi ki yurttaşların göçe dair fikirleri sadece rasyonel fayda-maliyet hesapları ve ekonomik faktörlerle belirlenmiyor. Göçmenlere ilişkin merhamet, dayanışma, empati gibi olumlu duygular ve kaygı, korku, öfke gibi olumsuz duyguları anlamak ve analiz etmek de akılcı, adil ve sürdürülebilir politikalar üretebilmek ve toplumsal barışı sağlamak için elzem.

Rabia Karakaya Polat, Prof. Dr.

Işık Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde siyaset bilimi profesörüdür. Ayrıca Warwick Üniversitesi İleri Araştırmalar Enstitüsü'nde misafir profesör olarak görev yapmaktadır (2023-2024). Daha önce Essex Üniversitesi İdeoloji ve Söylem Analizi Merkezi'nde uluslararası misafir araştırmacı olarak bulundu (2017-2018). Araştırmaları, Işık Üniversitesi Araştırma Fonu, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (Tübitak) ve British Academy gibi çeşitli kaynaklardan fon aldı. Son yıllardaki araştırmaları göç söylemleri ve göç politikalarına odaklanmaktadır. Journal of Refugee Studies, Security Dialogue, Critical Discourse Studies, Local Government Studies, Parliamentary Affairs gibi pek çok dergide makaleleri yayınlanmıştır.

Bu yazıya atıf için: Rabia Karakaya Polat, “Birleşik Krallık’ta Göçmen Karşıtı Protestolar: Dezenformasyon, Sosyal Medya ve Duygular”, Çevrimiçi Yayın, 14 Ağustos 2024, <https://www.uikpanorama.com/blog/2024/08/14/bk-goc-rkp/>

Telif@*UIKPanorama*. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğere yazarları bağlamaz.